

Plan voor collectieve actie in geglobaliseerde steden

We zouden de grootte van een stad kunnen meten aan haar aantal inwoners: hoe meer inwoners, hoe groter de stad. Daarnaast zouden we ook kunnen aannemen dat een natie of volk haar grootste stad als hoofdstad kiest. En daar wordt het interessant. São Paulo zou volgens die veronderstellingen hoofdstad zijn van Italië en van Portugal. Rome telt immers slechts 2.7 miljoen inwoners, en Lissabon amper 600.000, terwijl São Paulo 6 miljoen Italiaanse bewoners zou tellen, en 3 miljoen Portugezen. Op dezelfde manier zou New York ook hoofdstad kunnen zijn van Griekenland. Los van het feit dat veel inwoners van die drie landen op dit moment maar wat graag in Brazilië of zelfs de Verenigde Staten zouden wonen, illustreert deze denkoefening de wijze waarop globalisering de kaarten heeft herschud. Tegelijk stelt ze het belang in vraag van wereldkaarten die de grenzen van verschillende landen proberen weer te geven.

In grote steden is deze vervaging van grenzen het meest tastbaar. New York City heeft inwoners van 200 nationaliteiten en beweert dat op haar grondgebied basisonderwijs wordt gegeven in 300 talen. Het staat vast dat deze diversiteit heeft bijgedragen tot het succes van New York. De verschillende etnische groepen brengen kennis en ervaringen mee uit hun land van origine, en tegelijk behouden ze vaak linken met hun vaderland die zowel in bedrijfsleven als wetenschappelijk onderzoek beide landen ten goede komen. De vuvuzela is waarschijnlijk het luidste voorbeeld van een (Chinese) migrant (in Zuid-Afrika) die ziet hoe een lokaal product sneller en goedkoper gemaakt kan worden in zijn thuisland, en hoe hij in geen tijd een gat in de markt weet te vullen. Ander voorbeeld zijn de onderzoekers in São Paulo die het werk van hun landgenoten in de Verenigde Staten volgen, maar omgekeerd ook aan die onderzoekers in de VS vertellen wat er gebeurt op de campussen in Brazilië.

Op termijn hebben we allemaal baat bij het herverdelen van bevolkingsgroepen over de planeet. Om echter de kansen die dit biedt maximaal te benutten, stellen zich een aantal uitdagingen wat betreft het organiseren van de stad. Ferdinand Tönnies had 125 jaar geleden al opgemerkt dat er een onderscheid bestaat tussen een gemeenschap die gereguleerd wordt door familie-banden en moreel gezag enerzijds, en een gezelschap dat berust op objectieve normen, politie en rechtspraak anderzijds. Waarbij de laatste de meer stedelijke vorm van samenleven is. Door haar politieke macht slaagt het stadsbestuur er meestal wel in om die objectieve normen op te leggen. Het gaat hier immers om er voor te zorgen dat de stedelingen een aantal zaken NIET doen.

Als het echter gaat om stedelingen aan te zetten tot zaken WEL te doen, komt de stadsbevolking er minder fraai uit. Actie, of het nu gaat om artistieke expressie of het aanvechten van onrechtvaardigheid, blijkt zich in steden vaak te organiseren rond gemeenschappen. Groepen vinden mekaar op basis van een gedeelde achtergrond, overtuiging, of lifestyle, en slechts zelden weerspiegelt de groep de stedelijke diversiteit. Dit is jammer als het gaat om artistieke projecten die door verschillende groepen geapprecieerd zouden kunnen worden; het is heel erg wanneer een verdrukte minderheid haar stem probeert te verheffen boven de reeds bekeerden; het is echter verschrikkelijk als het gaat om solidariteit in de stad.

Solidariteit is in wezen het delen van een aantal goederen en diensten binnen en groep waarvan sommigen meer, anderen minder toegang hebben tot die diensten of goederen. Vooral wat betreft actieve vormen van solidariteit, komt de stad er niet goed uit. Belastingen betalen en regels respecteren worden afgedwongen door overheden, en het NIET naleven zou hier een actie zijn. Acties voor meer solidariteit, of het nu gaat over herverdeling van de welvaart, levenskwaliteit in de stad, of erkenning van minderheden, slagen er echter zelden in om coalities over de gemeenschappen heen samen te brengen. Op lokaal niveau slagen actie-groepen er gelukkig wel in om te mobiliseren, maar het pad tussen lokale actie en Not In My Back Yard, is smaller dan velen willen toegeven.

Om de kansen die de stedelijke diversiteit biedt ten volle te benutten, is er nood aan een grootstedelijke vorm van actie-voeren en inspireren tot actie. Om terug te grijpen naar het onderscheid dat Tönnies maakte, is er naast de gezellige buurt-”gemeenschappen” ook nood aan stads-

”gezelschappen” die mekaar vinden op basis van een streven naar een grootstedelijke rechtvaardigheid en gelijkheid. Initiatieven die de stedelijke diversiteit maximaal weten te benutten, en die in hun relaties met de stedelijke overheden opportunistisch genoeg zijn om gehoord te worden en een verschil te maken.

Zulke initiatieven moeten niet uitgevonden worden. Een jaar geleden bracht City Mine(d) een honderdtal initiatiefnemers uit 19 steden gaande van Belfast tot Berlijn en Göteborg tot Istanbul naar Brussel om ideeën uit te wisselen over stad en stedelijke actie. Ondanks hun verschillende doelstellingen en strategieën, en thema's gaande van stadstuinen over vrije software en fietsersacties, streefden alle betrokkenen naar een collectieve besluitvorming en openheid binnen hun project. En allen vragen ze zich af hoe hun kleinschalige lokale projecten iets kunnen betekenen in hun geglobaliseerde steden.

Vaak is de rol van dit soort initiatieven tweeledig. Enerzijds bekritisieren ze de stedelijke overheden en reveleren ze misstanden in het bestuur van hun stad; anderzijds vormen ze ook experimenten in nieuwe vormen van democratie. New York wordt bestuurd door 51 Council members, wat betekent dat in het beste geval amper een kwart van de 200 nationaliteiten vertegenwoordigd kan worden. Vertegenwoordiging kan dus niet gebeuren op basis van etnische achtergrond, maar op basis van andere coalities. Vooraleer die representatief zijn voor meningen en overtuigingen in de stad, is er echter nog een hele weg af te leggen.

Uiteindelijk is het ook door middel van die nieuwe coalities of collectieven, dat actie ondernomen kan worden voor meer solidariteit in de stad. Omdat ze de diversiteit van de stad weerspiegelen, brengen ze meer ervaring en kennis samen over de toestand van de stad. Bovendien trekken ze ook het organisatorisch talent en de zin voor actie aan die hun mening kan omzetten in actie.

Om de status quo in stedelijke ontwikkeling te doorbreken, is er grote nood aan initiatieven en collectieven die de grootstedelijke agenda kunnen bespelen. In verschillende steden is er een aanzet tot dit soort initiatieven, vanop buurtniveau, vanuit culturele hoek, of vanuit een strijd tegen een nijpende onrechtvaardigheid. Om impact te hebben op stedelijke democratie en solidariteit, zouden deze initiatieven moeten kunnen doorgroeien van buurt-”gemeenschappen” naar ”stads”-gezelschappen. Dit vraagt een collectief denken en openheid die ten tijde van economische crisis en krimpende wereldvisies nog meer uitzonderlijk zijn dan ooit.

24 November 2011
Jim Segers